

İKV BİLGİ NOTU

2024 BM İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ TARAFLAR KONFERANSI COP29 SONUÇLARI

Aygen Torun, İKV Uzman Yardımcısı

BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (*United Nations Framework Convention on Climate Change-UNFCCC*) kapsamında her yıl dü Taraflar Konferansı (*Conference of Parties-COP*) bu yıl Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de gerçekleştirildi. COP zirveleri, 1995 yılından itibaren her yıl düzenleniyor ve hem bugüne kadar Çerçeve Sözleşme'ye taraf ülkelerin kaydettiği ilerlemenin değerlendirilip sonraki adımların belirlenmesinde hem de küresel iklim değişikliği rejiminin geleceğini belirleyen kararlar alınmasında bir platform rolü oynuyor.

11-22 Kasım tarihlerinde gerçekleştirilmesi planlanan Zirve, müzakerelerde uzlaşmaya varılamaması nedeniyle 24 Kasım tarihine kadar devam etti. Yoğun müzakereler sonucunda ise küresel iklim eyleminin geleceğini belirleyen çıktılara ulaşıldı.

a) Yeni Kolektif Sayısallaştırılmış Hedef (*New Collective Quantified Goal on Climate Finance*)

COP29'un ana gündem maddesini iklim finansmanı oluşturdu. Kolektif Sayısallaştırılmış Hedef sayesinde gelişmiş ülkelere iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum konusunda finansman aktarımı gerçekleştiriliyor. 2009 yılında yıllık 100 milyar dolar olarak belirlenen hedef, COP29'da 2035 yılına kadar her yıl 300 milyar dolar olarak belirlendi. 2035'e kadar hem kamu hem de özel sektörden gelecek olan katkılarla 1,3 trilyon dolara ulaşılmasına karar verildi. Bazı gelişmekte olan ülkeler de bu miktara gönüllü olarak katkıda bulunmaları için davet edildi.

b) Küresel Karbon Piyasası

Paris İklim Anlaşması'nın 6. maddesine işlerlik kazandırıldı. Bu maddede Paris Anlaşması Kredilendirme Mekanizması (*the Paris Agreement Crediting Mechanism-PACM*) bulunuyor. Bu mekanizma emisyon azaltımında katedilen ilerlemelerin kredilendirilmesini, bu kredilerin daha sonra başka bir ülkede dahi olsa emisyon azaltım yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde kullanılmasını sağlıyor. Bu sayede hem ülkeler arası iş birliği sağlanıyor hem de emisyon azaltımı çalışmalarına esneklik kazandırılarak bu çalışmaların başarıya ulaşması kolaylaştırılıyor.

c) Kayıp ve Hasar Fonu (*Loss and Damage Fund*)

Kayıp ve Hasar Fonu'na işlerlik kazandırıldı. Kayıp ve Hasar Fonu gelişmekte olan ülkeler, en az gelişmiş ülkeler, bazı Afrika ülkeleri ve küçük ada ülkelerinin iklim değişikliğinden orantısız etkilenmesi ve iklim değişikliğiyle mücadelede finansman eksikliği yaşamaları nedeniyle tahsis ediliyor. Bu fonun Yeni Kolektif Sayısallaştırılmış Hedef'in dışında

bırakılmasına karar verildi ve bu fona yapılacak katkılara ilişkin taahhüt 730 milyon doları aşacak şekilde öngörüldü.

d) Şeffaflık

Çerçeve Sözleşme'ye taraf olan ülkelerin raporlarını şeffaf olarak hazırlaması gerekiyor. Bunun izlenebilmesi için taraf ülkelerin iki yıllık şeffaflık raporları (*Biennial Transparency Report-BTR*) teslim etmesi bekleniyor. Türkiye ise hâlihazırda raporlarını teslim etmiş 13 ülkeden biri. Bu raporlamalara ilişkin müzakereler COP29'da tamamlandı. Taraflar Genişletilmiş Şeffaflık Çerçevesi (*Enhanced Transparency Framework-ETF*) kapsamındaki raporlama araçlarının, eğitimlerin ve gelişmekte olan ülkelere bu konuda verilen desteğin zamanında tamamlanmasını memnuniyetle karşıladı.

e) İklim Değişikliğine Uyum

Bu konuda COP29'da değerli çıktılara ulaşıldı. En az gelişmiş ülkelerdeki ulusal uyum planlarını desteklemek için bir destek programı kurulmasına karar verildi. Aynı zamanda 2025 yılına kadar ulusal uyum planlarının tesliminin aciliyetine vurgu yapıldı ve taraf ülkelere çağrıda bulunuldu. Bakü Çalışma Planı'nın (*Baku Workplan*) oluşturulmasıyla yerli halklar ve yerel toplulukların iklim eylemine katılımının artırılması amaçlandı ve mevcut mekanizmaların devamı öngörüldü. Küresel uyum hedefi (*global goal on adaptation-GGA*) konusunda ilerleme kaydedildi. Bakü Uyum Yol Haritası (*Baku Adaptation Roadmap*) başlatıldı ve Küresel İklim Dayanıklılığı için Birleşik Arap Emirlikleri Çerçevesi'nin uygulanmasının iyileştirilmesine karar verildi. Yol haritası sayesinde göstergeler belirlenecek, uyum hedeflerindeki ilerleme ölçülebilecek ve uyum gündeminin belirlenmesi sağlanacak.

f) Toplumsal Cinsiyet ve İklim Değişikliği

Toplumsal Cinsiyet ve İklim Değişikliğine İlişkin Lima Çalışma Programı'nın (*Lima Work Programme on Gender and Climate Change-LWPG*) 10 yıl daha uzatılmasına karar verildi. Aynı zamanda COP30'da müzakereleri başlatılacak yeni bir toplumsal cinsiyet eylem planı oluşturulmasında karar kılındı.

g) Mukabil Tedbirler (*Response Measures*)

İklim değişikliğiyle mücadele bağlamında mukabil tedbirler, ülkelerin emisyon azaltımı için yaptığı çalışmalar anlamına geliyor. İklim değişikliğiyle mücadele ve iklim değişikliğine uyum tedbirleri paydaşlar üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkilere neden oluyor. Bu doğrultuda COP29'da 2026-2030 yılları arasında mukabil tedbirler konusunda müzakereler yürütülmesine karar verildi ve dört yıllık bir çalışma programı konusunda uzlaşıya varıldı. Burada öne çıkan en önemli husus ise iklim değişikliğine yönelik çabaların sınır ötesi etkilerine atıfta bulunulması oldu. Buna ek olarak taraf ülkeler adil dönüşüme ve yeni istihdam olanakları yaratmaya iklim taahhütlerinde yer verme konusunda teşvik edildi.